

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

**Yrittämään
oppii yrittämällä**
Yrittäjyys ammatillisessa
koulutuksessa ja korkea-
kouluissa -arviointi

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYS

Johdanto	3
Arvioinnin toteutus	4
Koulutusastekohtaiset tulokset	8
Yhteiset tulokset ja kehittämissuosituks	14
Käytetyt käsitteet	19

JOHDANTO

Tässä tiivistelmäjulkaisussa esitellään lyhyesti Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) *Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa* -arvioinnin (Yrtti) keskeiset tulokset ja kehittämissuositukset. Arviointi toteutettiin vuosina 2017–2018. Yrittäjyysopinnojen toteuttamista, niissä oppimista ja koulutusorganisaatioiden tukimekanismeja yrittäjämäiseen toimintaan ei ole arvioitu kansallisella tasolla tässä laajuudessa aiemmin ammatillisessa koulutuksessa eikä korkeakouluissa. Arviointitiedon tuottaminen yrittäjyysopinnoista ja yrittäjyyttä edistävästä toimintakulttuurista on tarpeellista opintojen ja toimintakulttuurin kehittämiseksi.

Arviointi tuotti tietoa yrittäjyyttä toimintakulttuurin tasolla edistävästä tekijöistä ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa sekä loi keskustelumahdollisuuksia eri sidosryhmien välille yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi ja vuorovaikutuksen parantamiseksi. Keskustelumahdollisuuksia luotiin erityisesti Yhdessä yrittämään! -tilaisuuksien avulla ja kertomalla eri sidosryhmille arvioinnin alustavista tuloksista.

Tämän tiivistelmäjulkaisun kohderyhmiä ovat ammatilliset oppilaitokset, korkeakoulut, yrittäjyyden edistäjät, opiskelijat, työelämän edustajat, etujärjestöt sekä päätöksentekijät.

ARVIOINNIN TOTEUTUS

Arviointikysymykset

Arviointi tuotti tietoa yrittäjyyttä toimintakulttuurin tasolla edistävästä tekijöistä ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakoulutuksessa.

Arviointikysymykset olivat:

- 1** Miten opiskelijat kokivat oppineensa yrittäjyyttä nykyisten opintojensa aikana?
- 2** Miten yrittäjyyttä opetettiin?
- 3** Miten ammatillisen koulutuksen järjestäjän tai korkeakoulun toimintakulttuuri tuki yrittäjyyden oppimista?
- 4** Mitkä tekijät edistivät yrittäjyyden oppimista?

Arviointiprosessi

Tammikuu 2017

Joulukuu 2018

Tausta-
aineistot

Järjestäjä- ja
korkeakoulu-
kohtaiset
palautteet
opiskelija-
kyselyistä

Arviointi-
vierailut
ammattillisissa
oppilaitoksissa
ja korkea-
kouluissa

Johtopäätösten
ja kehittämis-
ehdotusten
esittely
Yrittäjyys-
kasvatuspäivillä

Suunnittelu-
työpaja

Opiskelija-
kyselyt

Yhdessä
yrittämään!
-tilaisuudet

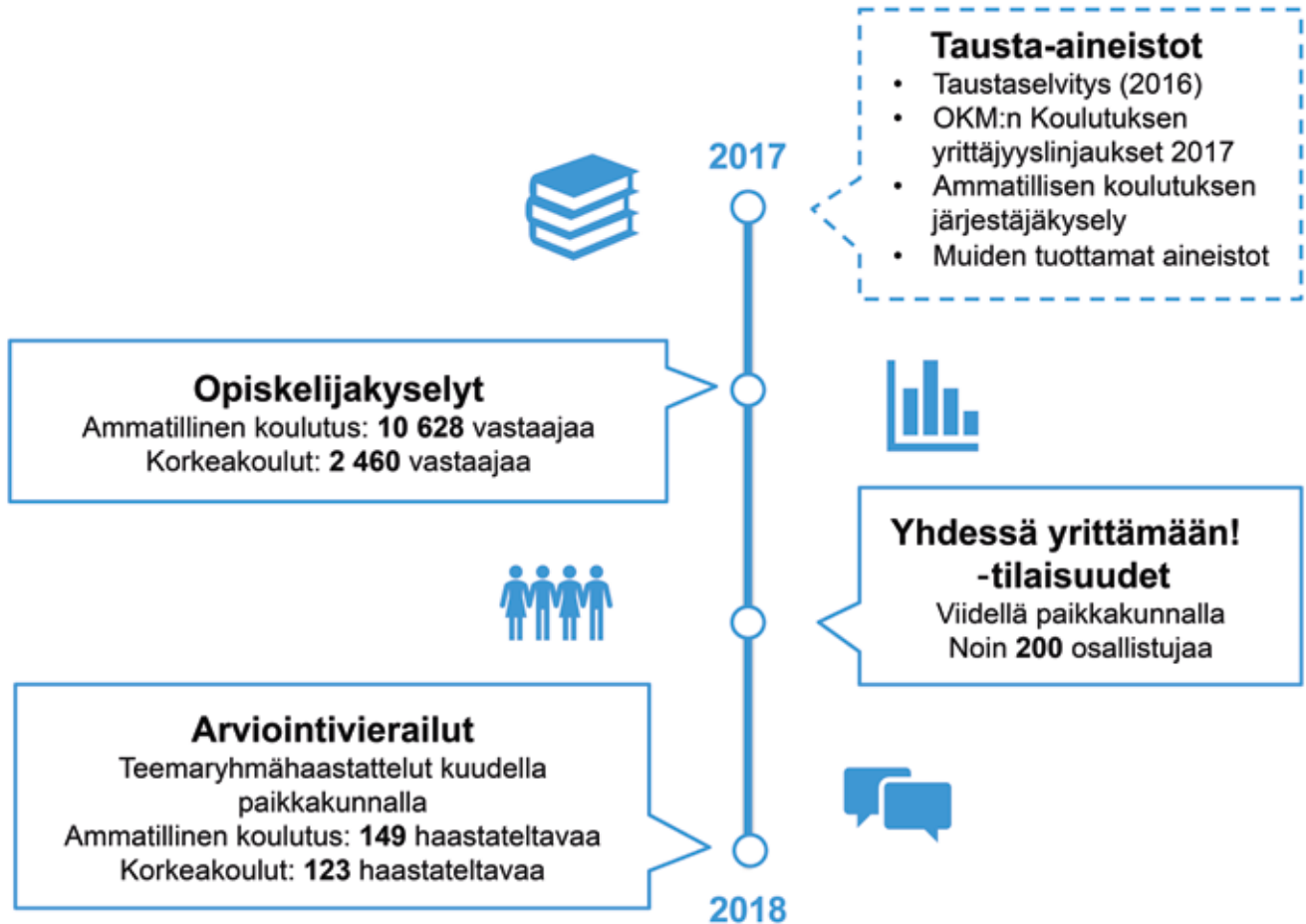
Väliraportti

Arviointi-
raportin
julkistus

Kehittävä arviointi

Arviointi toteutettiin kehittävän arvioinnin periaatteita noudattaen. Kehittävä arviointi korostaa osallistavuutta, arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välistä luottamusta sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen vastuuta toimintansa laadun kehittämisestä. Kehittävässä arvioinnissa menetelmät räätälöidään arvioinnin tavoitteiden ja arvioitavan teeman mukaan. Kehittävän arvioinnin periaatteet näkyvät arvioinnin metodeissa eli monimenetelmällisyydessä ja vuorovaikutteisudessa, toimintaympäristön huomioimisessa sekä sidosryhmien aktivoinnissa ja osallistamisessa.

Arviointiaineistot

KOULUTUSASTE- KOHTAISET TULOKSET

”Työelämässä kilpailu on kuitenkin ankaraa ja säälimätöntä, joten oppilaita tulisi valmentaa niin, että he pärjäisivät myös koulun jälkeen.”

(Ammatillisen koulutuksen opiskelija)

”Rakkauslaulut saavat merkityksen, kun rakastuu. Opinnot tulivat merkityksellisiksi yrittäjyyden kautta.”

(Korkeakouluopiskelija)

Ammatillinen koulutus – tulokset

1 Koulutuksen järjestäjillä monipuolisia opetusmenetelmiä yrittäjyyden opettamiseen

Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä oli monipuolisia opetusmenetelmiä ja oppimisympäristöjä yrittäjyyden opettamiseen. Yrittäjyysopintojen suorittaminen oli kuitenkin tehtäväpainotteista ja käytössä oli useimmiten vain yksi opetusmenetelmä kerrallaan. Yritysyhteistyötä ja muuta yhteistyötä toteutettiin yrittäjyysopinnoissa melko vähän.

2 Opiskelijat halusivat monipuolisuutta ja yritysyhteistyötä yrittäjyysopintoihin

Opetusmenetelmien monipuolinen käyttö ja yritysyhteistyöpainotteiset tavat suorittaa yrittäjyysopintoja lisäsivät opiskelijoiden kokemusta yrittäjänä tarvittavien tietojen oppimista. Mieluisimmat tavat oppia yrittäjyyttä olivat ryhmä- ja projektityöt sekä itsenäiset tehtävät. Myös pelit ja simulaatiot sekä yritysvierailut olivat mielekkäitä tapoja oppia yrittäjyyttä. Opiskelijat kokivat työelämän parhaana oppimisympäristönä oppia yrittäjyydestä.

3 Yrittäjyyden oppiminen yrittäjyysopinnoissa heikkoa

Opiskelijat katsoivat oppineensa yrittäjän tarvitsemia tietoja vähän: noin puolet heistä koki oppineensa niitä vähän tai ei lainkaan.

4 Yrittäjyyttä opittiin muuallakin kuin yrittäjyysopinnoissa

Yrittäjän tarvitsemia tietoja opitaan myös muissa opinnoissa kuin yrittäjyysopinnoissa. Opiskelijoiden kokemus yrittäjänä tarvittavien tietojen oppimisesta olisi voinut olla myönteisempi, mikäli heille olisi kerrottu, miten muissa kuin yrittäjyysopinnoissa ja työpaikalla tapahtuvassa koulutuksessa opitut tiedot liittyvät yrittäjyyteen.

5 Yrittäjämäinen toimintakulttuuri tuki yrittäjämäisen toimintatavan oppimista

Ammatillisen koulutuksen toimintakulttuuri ja henkilökunta tukivat pääasiassa yrittäjämäisen toimintatavan oppimista. Suurin osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että opiskelijoiden tuli saavuttaa oppimistavoitteet saadakseen kurssit suoritettua, kurssien suorittamiseksi tuli tehdä paljon töitä ja oppilaitoksen ilmapiiri kannusti opiskelijoita työskentelemään ahkerasti. Myös henkilökunnan koettiin pääasiassa kannustavan omalla toiminnallaan ja esimerkillään tekemään töitä.

Toimintakulttuurissa oli myös piirteitä, jotka eivät edistäneet yrittäjämäisen toimintatavan oppimista. Opiskelijoiden kokema tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden puute sekä se, etteivät opiskelijat voineet edetä opinnoissaan valmiuksiensa mukaisesti, vaikuttivat kielteisesti yrittäjämäisen toimintatavan oppimiseen.

"Opettajalla on tärkeä rooli tässä asiassa, onneksi oma opemme on kannustava ja tehnyt käytännön työtä, joten ammattitaito ja tietotaito on erittäin hyvä."

(Ammatillisen koulutuksen opiskelija)

Korkeakoulutus – tulokset

1 Korkeakouluissa tarjottiin yrittäjyysopintoja

Yrittäjyysopintoja tarjottiin lähes kaikissa korkeakouluissa. Opintoja suorittivat eniten kaupallisen, hallinnon ja oikeustieteen alan opiskelijat. Opiskelijat mielsivät yrittäjyysopinnot etupäässä kaupallisen alan opiskelijoille suunnatuiksi. Korkeakoulujen henkilökunta halusi kuitenkin luoda yrittäjyysopinnoista mielikuvaa, jonka mukaan ne olivat hyödyllisiä kaikille opiskelijoille alasta riippumatta.

2 Yrittäjyysopintojen suorittaminen vaihteli aloittain

Noin kolmannes yliopisto-opiskelijoista ja puolet ammattikorkeakouluopiskelijoista oli suorittanut yrittäjyysopintoja. Kaikissa koulutusohjelmissa ei ollut mahdollisuutta suorittaa oman pääaineen ulkopuolisia yrittäjyysopintoja, vaikka alalla ja tulevaisuuden työelämässä voitaisiin niitä tarvita. Syynä tähän olivat usein tutkintojen ja aikataulujen asettamat rajoitteet.

Opiskelijat toivoivat monipuolisia toteutusmuotoja

3

Yrittäjyysopinnot järjestettiin pääasiassa monimenetelmällisesti, ja opinnoissa käytettiin vain harvoin ainoastaan yhtä toteutusmuotoa. Yleisimmät yrittäjyyden opetuksen toteutusmuodot olivat luennot, itsenäiset tehtävät ja ryhmätyöt. Opiskelijat olivat osallistuneet vain vähän käytännön yrittäjyystoiminnan kautta oppimisen muotoihin, kuten NY Start Up -toimintaan tai osuuskuntatoimintaan. Parhaiksi tavoiksi oppia yrittäjyyttä opiskelijat kuvailivat opintoja, jotka sisältävät käytännönläheisiä ja autenttisia yrittäjyyskokemuksia. Opiskelijat toivoivat lisää yritysvierailuja ja yrittäjien vierailuja eri opintojaksoille. Erityisesti opiskelijat toivoivat kohtaamisia pienten yritysten edustajien kanssa.

Toteutusmuodoista opiskelijoiden kritiikin kohteeksi nousivat teoriaopinnot. Verkko-opintojen ei katsottu soveltuvan yrittäjyysopintoihin, koska opiskelijoiden mukaan niihin ei sisältynyt yrittäjyysopinnoille ominaista yhdessä tekemistä, käytännön kytkentää tai yrittäjien kohtaamista.

4 Opiskelijat kokivat oppineensa yrittäjyydestä

Korkeakouluopiskelijat kokivat oppineensa yrittäjyysominaisuuksia ja yrittäjämäistä asennetta yrittäjyyteen liittyvissä opinnoissa. Myös innon lähteä mukaan yritystoimintaan koettiin lisääntyneen yrittäjyysopintojen suorittamisen myötä.

5 Yrittäjämäinen toimintakulttuuri tuki yrittäjyyden oppimista

Korkeakoulujen henkilökunnan suhtautuminen yrittäjyyteen oli myönteistä, vaikka korkeakoulujen ja koulutusalojen välillä oli eroja. Henkilökunta ja opiskelijat toivat esiin, että vaikka henkilökunnalla olisi intoa ja halua yrittäjyyden edistämiseen, ajan sekä resurssien rajallisuus saattoivat olla esteinä yrittäjyyden edistämiseksi omassa yksikössä tai koulutusosalalla.

Opiskelijat tiesivät harvoin, miten korkeakoulu tuki vastavalmistunutta, joka oli perustamassa yrityksen. Erilaiset yrittäjyyttä edistävät opiskelijayhteisöt, kuten Entrepreneurship Societyt (ES), koettiin tärkeäksi osaksi korkeakoulun yrittäjyyden edistämistä. Opiskelijoiden keskuudessa ES-toiminta oli vain vähän tunnettua.

"Sekoitus teoriaa ja käytäntöä. Ensin annetaan jotain pohjaa teorian muodossa, jonka jälkeen saa lähteä itse ideoimaan ja toteuttamaan tiettyä tehtävää. Käytäntö on aina paras keino oppia, mutta jos heitetään joku case ilman mitään teoriapohjaa, on sitä turhauttavaa lähteä ratkaisemaan 'sokkona'."

(Korkeakouluopiskelija)

YHTEISET TULOKSET JA KEHITTÄMIS- SUOSITUKSET

Yhteiset tulokset

1 Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen

Yrittäjyyden edistämässä keskeistä on yrittäjyysopinnoista kiinnostuneiden opiskelijoiden tunnistaminen. Vaikka eri koulutusorganisaatioissa järjestettiin yrittäjyysopintoja, opiskelijat eivät välttämättä olleet niistä tietoisia tai heidän ei oletettu valitsevan niitä.

2 Yrittäjyyttä opitaan monipuolisilla opetusmenetelmillä

Opiskelijat pitivät monipuolisia opetusmenetelmiä, yritysyhteistyötä, yrittäjyystarinoiden kuulemista ja autenttisia yrittäjyyskokemuksia parhaina tapoina oppia yrittäjyyttä. Verkko-opintoina toteutettuihin yrittäjyysopintoihin opiskelijat suhtautuivat kriittisesti. Teoreettisten yrittäjyysopintojen kohdalla ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden näkemykset erosivat: ammatillisen koulutuksen opiskelijat kokivat teoreettiset opinnot hyvänä tapana oppia yrittäjyyttä, kun taas korkeakouluopiskelijat kertoivat, että teoreettiset opinnot eivät riitä yrittäjyysopintojen ainoana toteutusmuotona.

3 Yrittäjyyteen suhtaudutaan myönteisesti

Opiskelijoiden mukaan henkilökunta suhtautui yrittäjyyteen myönteisesti. Yrittäjämäinen toimintakulttuuri lisäsi opiskelijoiden kokemusta yrittäjyyden oppimisesta.

Yrittäjyystoiminnasta tiedottamisessa puutteita

4 Koulutusorganisaatioissa oli puutteita yrittäjyysopinnoista ja yrittäjyyteen liittyvistä tilaisuuksista tiedottamisessa. Tieto siitä, miten koulutusorganisaatiot tukivat yrittäjäksi ryhtyvää opiskelijaa, ei tavoittanut opiskelijoita helposti.

Yritysyhteistyölle selkeät rakenteet

5 Koulutusorganisaatioissa oli toimivia yritysyhteistyön malleja. Parhaimmillaan yritysyhteistyö oli suunnitelmallista ja kaikkia osapuolia hyödyttävää, sillä oli strategiset tavoitteet, siitä kerättiin palautetta ja sen toteutumista voitiin seurata. Toisaalta yritysyhteistyö saattoi rakentua vain opettajien tai muun henkilöstön henkilökohtaisten verkostojen varaan, jolloin yhteistyön jatkuvuutta oli vaikea taata.

Yhteiset kehittämissuositukset

- Koulutusorganisaatioiden tulee kehittää toimintatapoja, joiden avulla yrittäjyydestä ja yrittäjyysopinnoista kiinnostuneet opiskelijat tunnistetaan ja joilla kiinnostuneet löytävät yrittäjyysopinnot. Yrittäjyysopinnoista tiedottamiseen pitää panostaa.
- Opetuksen innostavuus ja laatu toteutuvat, kun yrittäjyysopinnot toteutetaan yrittäjien kanssa yhteistyössä, monipuolisesti, monimenetelmällisesti ja monialaisesti ja kun ne sisältävät autenttisia yrittäjyyskokemuksia.
- Opettajien tulee kannustaa opiskelijoita osallistumaan käytännön yritystoiminnan kautta oppimisen muotoihin, kuten tiimiyrittäjyyteen ja harjoitusyritystoimintaan.
- Opettajien pitää kiinnittää huomiota yrittäjyystaitojen ja -osaamisen sanallistamiseen.
- Haasteisiin, jotka liittyvät eri aloja ja toimijoita yhdistäviin opintoihin, tulee kiinnittää huomiota. Esimerkiksi aikataulujen erilaisuutta ja opetussuunnitelmien asettamia rajoituksia tulisi tunnistaa ja purkaa.
- Koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen pitää panostaa yrittäjämäisen toimintakulttuurin luomiseen, sillä se lisää opiskelijoiden yrittäjyyttä ja yrittäjämäistä toimintatapaa.

- **Henkilökohtaisiin kumppanuuksiin perustuvaa yritys yhteistyötä tulee kehittää kohti koulutusorganisaation kumppanuuksia. Toimintamalleja sekä rakenteita yhteistyön helpottamiseksi ja seuraamiseksi tulee kehittää.**
- **Koulutusorganisaatioiden tulee tiedottaa valmistuneille opiskelijoille tarjolla olevista yrittäjyyttä tukevista palveluista aktiivisesti.**
- **Yrittäjyystoiminnan seuraamiseen ja arviointiin tulee kiinnittää huomiota. Koulutusorganisaatioissa yrittäjyyden tilaa mittaavien tunnuslukujen tulee olla taloudellisesti kestävään yritystoimintaan kannustavia sekä monipuolisia. Myös yritys yhteistyön määrälle ja laadulle tulee asettaa tavoitteet, kerätä yhteistyöstä palautetta sekä seurata tavoitteiden toteutumista.**

"Minun mielestäni yrittäjyysopintojen opettajilla tulisi olla omakohtaista kokemusta yrittäjyydestä. Tarinoita, jotka innostaisivat opiskelijoita yrittäjiksi."

(Ammatillisen koulutuksen opiskelija)

"Yrittäjyys on käytännön toimimista, joten sitä todennäköisesti oppii parhaiten tekemällä. Siksi luentomuotoinen opetus voisi olla vähäistä, kun puhutaan yrittämisestä."

(Korkeakouluopiskelija)

Tulevaisuuden näkymiä

Tulevaisuudessa yrittäjäyys on entistä todennäköisempi työllistymisen muoto. Lisäksi työelämässä korostuu kyky toimia yrittäjämäisesti. Omaaloitteisuus, uuden oppiminen ja uusiin tilanteisiin sopeutuminen ovat entistä tärkeämpiä työelämätaitoja.

Arviointitiedon tuottaminen näistä valmiuksista koulutuksen kehittämiseksi on jatkossakin tärkeää.

”Jokaisen työntekijän olisi hyvä tietää jotain yrittäjäyydestä ja yritystoiminnasta. Lisäksi työtä voi myös tehdä yrittäjämäisesti, yrittäjäasenteella, vaikka olisikin toisen palveluksessa.”

(Korkeakouluopiskelija)

KÄYTETYT KÄSITTEET

Yrittäjyys

Yritystoiminta ja yrittäjämäinen toimintatapa.

Yritystoiminta

Yrityksen perustaminen ja yrittäjänä toimiminen.

Yrittäjämäinen toimintatapa

Yrittäjämäinen asenne, kuten halu tehdä ja yrittää parhaansa, yrittäjyyteen liittyvät kyvyt ja ominaisuudet sekä yleiset työelämävalmiudet. Yrittäjämäinen toimintatapa sisältää taitoja ja valmiuksia, joita tarvitaan yritystoiminnan lisäksi muillakin elämänalueilla (vertaa EntreComp).

Yrittäjämäinen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri, jossa yrittäjyys integroituu eri toimintoihin. Yrittäjämäinen toimintakulttuuri tukee, kannustaa ja mahdollistaa yritystoiminnan ja yrittäjämäisen toimintatavan oppimisen.

Tiivistelmäjulkaisu perustuu raporttiin:

Huusko, M., Vettenniemi J., Hievanen R.,
Tuurnas A., Hietala R., Kolhinen J.
& Ruskovaara E. 2018.

Yrittämään oppii yrittämällä
– yrittäjyys ammatillisessa
koulutuksessa ja korkeakouluissa -arviointi.
Kansallinen koulutuksen
arviointikeskus, julkaisu 25.

YRTTI

KARVI

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
PL 28
(Mannerheimin aukio 1 A)
00101 HELSINKI

Sähköposti: kirjaamo@karvi.fi
Puhelinvaihe: 029 533 5500

karvi.fi

Informaatioaineistot 3:2018

JULKAISIJA Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

KUVAT iStock

TAITTO PunaMusta Oy

PAINO PunaMusta Oy, Tampere